

Wedstrijd: een waargebeurd succesverhaal uit de publieke sector

Nationaal Archief licht een dossier uit 1946

Mijn vaders vader was in de oorlog NSB-wethouder, waarnemend burgemeester en korte tijd burgemeester van de gemeente Baarn. Na de oorlog werd hij daarvoor veroordeeld, onder meer met een gevangenisstraf van anderhalf jaar en een geldboete van 7.500 gulden. Mijn vader heeft de zwarte periode uit het leven van zijn vader niet van nabij meegemaakt, want hij zat toen in Nederlands Indië. Tegen het einde van zijn leven ontstond bij hem de behoefte om uit te zoeken wat zijn vader nu precies tijdens de oorlog had gedaan, of beter gezegd had misdaan, en hoe hij daarop kon of moest terugkijken. Daarom vroeg mijn vader aan mij of ik wilde nagaan wat er in het Nationaal Archief nog te vinden was over het proces tegen zijn vader. Het resultaat overtrof mijn verwachtingen en ik ben de overheid dankbaar voor het zorgvuldig bewaren van een meer dan zeventig jaar oud dossier dat ik in de leeszaal van het archief tot mij mocht nemen.

Mijn contact met het Nationaal Archief nam een aanvang in februari 2017. Toen werd mij per e-mail toestemming verleend tot inzage in drie dossiers uit het Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging die betrekking hadden op het proces: een politiek dossier, een procesdossier en een financieel dossier. Daarna volgde in die e-mail standaardinformatie over de openingstijden van het archief, de noodzaak tot het maken van bezichtigingsafspraken ('minimaal vier dagen van te voren') en de privacy-bepalingen. Die privacy-bepalingen verbaasde mij. Want waarom was het niet toegestaan fotokopieën te maken en waarom mocht je wel een potlood en een laptop meenemen, maar geen balpen? Al die belemmeringen: waarom moest dat nou? Typisch overheid? Ik zette mij over mijn wrevel heen en maakte een afspraak. Er zouden er vele volgen. Soms voelde het alsof ik een gevangenis bezocht. Maar ik wende aan het ritueel: rugzak afgeven, de camera op de laptop laten afplakken, het voortdurende toezicht van een ambtenaar in de studiezaal, het velletje papier waarop ik met potlood aantekeningen maakte, de laptop waarmee ik alle relevante stukken uit het dossier overtikte, de minutieuze controle bij vertrek, elke keer weer, of ik niets uit de dossiers had meegenomen.

Wat mij aangenaam verraste was dat de dossiers zo goed en compleet waren bewaard. Zeventig jaar lang had de overheid er goed voor gezorgd. Er was geen ambtenaar die in die periode gedacht heeft: ach, waarom moet het hele dossier bewaard blijven? Zeventig jaar lang was het dossier beschermd tegen zonlicht, tegen vocht. Geen manager die heeft besloten: alles moet digitaal, weg met dat papier. En zo kon het gebeuren dat ik alle stukken van toen tot mij kon nemen. Bijna honderd genummerde en ongenummerde stukken, van de dagvaarding, het pleidooi van de advocaat en de uitspraak van het tribunaal, tot een pasfoto van mijn grootvader (met op de achterzijde de datum 4 september 1936) en brieven van mijn grootmoeder aan de autoriteiten.

Het door mij overgetikte dossier zond mijn vader aan een gepensioneerde officier van justitie uit zijn kennissenkring. Ook bracht hij met mij een bezoek aan het NIOD waar we spraken met prof. Romijn, een autoriteit op het gebied van burgemeesters in oorlogstijd. Nadat die hun licht op de zaak had

laten schijnen, kon mijn vader, inmiddels 100 jaar oud, schrijven: 'Door dit onderzoek is mijn gevoel gezuiverd en verhelderd.'